

Araştırma/Research

DOI: 10.7822/omuefd.722859

OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi

OMU Journal of Education Faculty

2020, 39(3) 100. Yıl Eğitim Sempozyumu Özel Sayı, 44-57

Teknik Öğretmenlerin Gözünden Mesleki Eğitimde Karşılaşılan Sorunların İncelenmesi

Duygu GÜR ERDOĞAN¹, Zeynep DEMİRTAŞ², Serkan ÖZALAN³

Makalenin Geliş Tarihi: 18.04.2020

Yayına Kabul Tarihi: 28.09.2020

Online Yayınlanma Tarihi: 30.11.2020

Son dönemlerde özellikle Türkiye’de eğitimde oldukça fazla vurgusu yapılan ve oldukça önemli görülen noktalardan bir tanesi de mesleki eğitimidir. Mesleki eğitimde yenileşme ve ciddi bir dönüşüm yapılması gerekliliğinin ortaya çıktığı öngörülmektedir. Mesleki ve teknik eğitimin yeniden yapılandırılıp iyileştirilmesi ve gerekli eylemlerin gerçekleştirilebilmesi için öncelikle ihtiyaçlarının iyi bir şekilde tespit edilmesi gerekli görülmektedir. Bu konuda ihtiyacın belirlenmesinde sürecin tamamen içerisinde yer alan teknik öğretmenlerin görüşleri önemli bir yer tutmaktadır. Teknik öğretmenler hem mesleki ve teknik eğitimin okuldaki teorik kısımlarında aktif rol oynarken hem de uygulama eğitiminin doğal bir denetçisi olarak mesleki eğitim faaliyetlerinin tam merkezinde yer alırlar. Bu kapsamda ele alınan araştırmanın amacı mesleki ve teknik eğitim kurumlarında görev yapan teknik öğretmenlerin mesleki eğitime ve mesleki eğitimde karşılaşılan sorunlara yönelik görüşlerinin incelenmesidir. Nitel araştırma yöntemiyle uygulanan bu çalışmada nitel veri toplama araçlarından görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada veriler amaçlı örnekleme yönteminden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılarak seçilen Sakarya İlindeki mesleki ve teknik eğitim kurumlarında çalışan 48 teknik öğretmen ile yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla yapılan görüşmeler sonucunda toplanmıştır. Görüşmecilerden elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmada; 1- teknik öğretmenler mesleki eğitim kurumlarından mezun olan öğrencilerin mesleki yeterliliğinin olmadığını, 2- teknik öğretmenler öğrencilerinin iş disiplinine uyum sağlamada zorlandığını, 3- teknik öğretmenlere göre staj eğitiminde var olan problemlerin en önemlisi işletmelerden kaynaklandığı, 4- mesleki eğitim kurumlarına devam eden öğrencilerin staj eğitiminin kısmen beklentileri karşıladığı, 5- öğretmenler tarafından mesleki eğitim kurumlarında genel bir reforma gidilmesi, meslek dersi saatlerinin artırılması, meslek liseleri ile sektör iş birliğinin artırılması, staj eğitiminin kapsamının artırılması önerilerinin getirildiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Mesleki ve teknik eğitim, Staj eğitimi, Teknik öğretmen, Öğretmen görüşleri.

GİRİŞ

Dünyada yaşanan değişim ve gelişimlerle birlikte eğitime bakış açısında da değişimler meydana gelmiş ve artık eğitim, ekonominin üretici olmayan tüketim harcamaları olarak değil bunun yerine

¹ Dr.Öğr.Üyesi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, dgur@sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2802-0201

² Doç.Dr, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, zeynept@sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0403-7199

³ YL Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, srkn415426@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8832-9748

Gür-Erdoğan, D., Demirtaş, Z. ve Özalan, S. (2020). Teknik öğretmenlerin gözünden mesleki eğitimde karşılaşılan sorunların incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(3) 100. Yıl Eğitim Sempozyumu Özel Sayı, 44-57. DOI: 10.7822/omuefd.722859

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2020, 39(3) 100. Yıl Eğitim Sempozyumu Özel Sayı, 44-57.

ekonomik gelişmeye katkı sağlayan temel bir yatırım harcaması olarak algılanmaya başlanmıştır (Çetintaş ve Başel, 1999). Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) kapsamında, eğitime erişimin genişletilmesi, eğitim standartlarının yükseltilmesi ve eğitime daha fazla yatırım yapılması ile insanlara fırsat, refah ve adalet sağlayacağına inanılmaktadır (Brown, 2003). Yüksek işsizlik oranlarına yönelik çalışmalar yapan ekonomistler işsizliğe çözüm olarak fiziksel sermayenin oluşumunun arttırılmasını ve eğitime yatırım yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir (Carnoy, 1977). Özellikle insan gücüne talep istihdamın eğitim arzını belirlerken, eğitimin de istihdamın niteliğini oluşturması eğitim ve istihdam arasında sürekli ve karşılıklı bir ilişkinin kurulmasını zorunlu hale getirmekte olduğu söylenebilir (İşler, 2006). Bu ilişkiden ortaya çıkan önemli bir kavram da mesleki ve teknik eğitim kavramıdır. Çünkü mesleki ve teknik eğitim milli eğitim yapısı içerisinde ve bir sistem dâhilinde, her ülkenin kendi ekonomik, sosyal ve kültürel koşullarının elverdiği ölçüde toplumda var olan bütün sektörlerle işbirliği yapılarak istihdam edilmek üzere nitelikli insan gücünü yetiştirmek adına eğitim uygulamalarının araştırılması, geliştirilmesi ve planlanması olarak ifade edilmektedir (Ekşioğlu, 2013). Bu eğitim-öğretim planlamalarının uygulandığı, belge, sertifika veya diploma ile tamamlanan her türdeki ve derecedeki örgün ve yaygın eğitim öğretim kurumları “Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumları” olarak adlandırılır (Korkmaz ve Tunç, 2010).

İş sektörüne nitelikli iş gücü yetiştirme ve istihdam edilen iş gücünün bilgi, beceri ve yetkinlik düzeylerini ve istihdamın niteliğini arttırma açısından önemli bir yer teşkil eden mesleki ve teknik eğitim kurumları ile iş sektörü arasında koordineli ve senkronize bir ilişkinin kurulması zorunluluk oluşturmaktadır (Demirtaş, Tutkun ve Arslan, 2017; Külahçı ve Kuzu, 1993). Özellikle kurulacak olan bu ilişkinin başlangıcı ise mesleki ve teknik eğitim kurumlarının uyguladığı staj eğitimleri ile mümkün olacaktır. Çünkü teknolojide ve bilimde yaşanan hızlı gelişmelerin doğrultusunda sanayi ortaklı eğitim ve staj programlarının oluşturulması mesleki ve teknik eğitim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin kendi alanlarında ihtiyaç duyacakları bilgi ve becerilere sahip olmaları ayrıca mesleki yeterlilikleri açısından gerekli uygulama deneyimlerini kazanmaları, ileriki iş yaşamlarında sektörlerinde verecekleri hizmetin niteliği ve güvenilirliği bakımından oldukça önemlidir (Adıgüzel, 2008:41). Ancak Türkiye'deki mesleki eğitim ve yetiştirmeye ilişkin durumlar ele alındığında, piyasa işleyişi ile okulda ele alınan öğretim modellerinin birbirinden kopuk olduğu, piyasanın önemli sayıda işgücünü istihdam eden üretimin %90'ından fazlasını elinde tutan küçük işletmelerin kendi bünyelerinde oluşturdukları eğitim biçimi ile kendi elemanını yetiştirdiği ve piyasaya nitelikli eleman yetiştirme kapsamında bir kaynak oluşturma niteliği taşıdığı dikkat çekmektedir (Saran ve Akkayan 1988). Bu durum piyasada çıraklık sistemine dayalı olarak kalfa ve ustaların yetişmesine ve piyasadan gelen nitelikli iş gücüne olanak sağlarken, örgün eğitimde ise staj ile sağlanmaya çalışılan bu durumun yetersiz kalması ve özellikle eski dönemlere kıyasla, meslek liselerinin dolmayan kontenjanlarının çok daha az yetenekli öğrencilerle doldurulmak durumunda kalınması ile öğrenci kalitesinde de büyük düşüşler oluşturması (Baloglu, 1992; Sönmez, 2008) mesleki eğitim modelinin yeniden revize edilmesi gerektiğini ortaya çıkartmaktadır. Atherton (1999) öğrenci merkezli öğretimi temel alarak düşündürücü ve eğlenceli eğitim modellerinin uygulanması ile mesleki eğitim modellerinin etkili olabileceğini ve mesleki eğitime olan direncin ortadan kalkabileceğini belirtmektedir (akt: Binici ve Arı, 2004).

Yapılan pek çok inceleme sonucunda Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (2006) mesleki ve teknik eğitimde esnek ve modüler bir eğitim sistemine geçilmesi ve piyasada istenen nitelikli işgücünün yetiştirilmesinde önemli yeri olan uygulamalı eğitime ağırlık verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Günümüzdeki staj eğitimi, mesleki ve teknik eğitim modellerini göz önüne alırsak işletmelerin ve okulların karşılıklı işbirliği ilişkisine dayanan, uygulamalı mesleki eğitimlerin işyerlerinde tamamlandığı, teorik eğitimlerin ise okullarda verildiği ikili(dual) sistem olarak kavramlaştırılabilir (İşler, 2006). Staj eğitimi kapsamında düzenlenen iş yerinde usta öğreticilerin

gözetiminde gerçekleştirilen uygulamalı eğitimler genellikle mesleki ve teknik eğitim kurumlarında görev alan öğretmenler tarafından koordine edilerek yürütülmekte ve kontrol edilmektedir. Teknik öğretmenleri diğer branş öğretmenlerinden ayıran ve onları mesleki ve teknik eğitimin en önemli parçası yapan durum onların bu konuda sahip oldukları sorumluluklarıdır. Bu sorumluluklar çerçevesinde mesleki eğitim konusunda teknik öğretmenlerin söz sahibi olduğu düşünülmektedir. İlgili literatür incelendiğinde mesleki eğitimle ilgili daha çok öğrencilerin görüşlerinin alındığı çalışmaların ön plana çıktığı görülmüştür, teknik öğretmenlerin görüşlerinin belirlendiği çalışmalar ise oldukça sınırlı sayıdadır. Bu bağlamda araştırmada, mesleki ve teknik eğitim kurumlarında görev yapan teknik öğretmenlerin mesleki eğitimden geçen öğrencilerin mesleki yeterliliğe sahip olma durumları, staj eğitimleri, karşılaşılan sorunlar ve mesleki eğitimin gelişimi için neler yapılabileceğine yönelik görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma insanlara ve yaşama dair olgu, olay ve problemlerin incelendiği, sorgulandığı ve anlamaya çalışıldığı bir süreç olarak tanımlanabilir (Creswell, 1998). Nitel araştırmalarda kendi doğal ortamında incelenen olay ve algılarla ilgili gerçekçi ve bütüncül nitel bilgilerin toplanması için gözlem, görüşme ve doküman incelemesi yöntemleri kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmada veriler, yarı-yapılandırılmış görüşme yöntemi ile elde edilmiştir. Çoğunluğu açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşmeler katılımcının algıladığı dünyayı kendi düşünceleriyle anlatmasını sağlamaktadır (Merriam, 2013).

Çalışma grubu

Araştırmaya Sakarya İlinde mesleki ve teknik liselerde görev yapan 48 teknik öğretmen katılmıştır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemi ile araştırmanın amacıyla tutarlı olarak belirlenen farklı durumlar arasındaki ortak ya da ayrılan yönlerin, örüntülerin ortaya çıkartılması ve bu vasıta ile problemin daha geniş bir çerçevede betimlenmesi sağlanabilmektedir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010: 90). Bu bağlamda görüşme yapılan teknik öğretmenlerde branş çeşitliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Tablo 1’de araştırma grubundaki öğretmenlerle ilgili demografik bilgiler sunulmuştur.

Tablo 1.

Teknik Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Demografik özellikler		f	%
Cinsiyet	Kadın	29	61
	Erkek	19	39
Yaş	25-30 yaş arası	3	6,25
	31-35 yaş arası	11	22,9
	36-40 yaş arası	7	14,5
	41-45 yaş arası	13	27
	46-50 yaş arası	6	12,5
	51 yaş ve üzeri	8	16,6
Mezuniyet	Lisans	43	89,5
	Yüksek Lisans	5	10,5
Branş	Giyim Üretim Teknolojileri	4	8,3
	Büro Yönetimi ve Sekreterlik	2	4,1
	Bilişim Teknolojileri	7	14,5
	Grafik ve Fotoğraf	3	6,25
	El Sanatları Teknolojisi	6	12,5
	Sağlık Hizmetleri	7	14,5

	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	4	8,3
	Elektrik Elektronik Teknolojileri	7	14,5
	Metal Teknolojisi	5	10,4
	Mobilya ve İç Mekan Tasarımı	3	6,25
Mesleki Deneyim	1-5 yıl	12	25
	6-10 yıl	9	18,7
	11-15 yıl	5	10,4
	16 yıl ve üzeri	22	45,8
	Toplam	48	100

Tablo 1'e göre araştırmaya katılan 48 teknik öğretmenden 29'u kadın 19'u erkektir. Öğretmenlerin 25 yaşından büyük olmaları sebebiyle yaş grupları 25 ile başlamıştır. 25-30 yaş grubunda 3 öğretmen, 31-35 yaş grubunda 11 öğretmen, 36-40 yaş grubunda 7 öğretmen, 41-45 yaş grubunda 13 öğretmen, 46-50 yaş grubunda 6 öğretmen ve 51 yaş ve üzeri grubunda ise 6 öğretmen araştırmaya katılmıştır. Öğretmenlerden 43'ü lisans mezunu, 5'i yüksek lisans mezunudur. Giyim üretim teknolojisi branşından 4, büro yönetimi ve sekreterlik branşından 2, bilişim teknolojileri branşından 7, grafik ve fotoğraf branşından 3, el sanatları teknolojisi branşından 6, sağlık hizmetleri branşından 7, çocuk gelişimi branşından 4, elektrik elektronik teknolojileri branşından 7, metal teknolojisi branşından 5, mobilya ve iç mekan tasarımı branşından ise 3 teknik öğretmen araştırmaya katılmıştır. Araştırmaya katılan 12 öğretmen 1-5 yıl arası, 9 öğretmen 6-10 yıl arası, 5 öğretmen 11-15 yıl arası, 22 öğretmen ise 16 yıl veya daha fazla mesleki deneyime sahiptir.

Veri Toplama Araçları

Yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacılar tarafından ilgili literatür incelenerek araştırmanın amacı doğrultusunda hazırlanmıştır. Beş açık uçlu sorudan oluşan görüşme formu iki uzman tarafından incelenmiştir. Araştırma grubunda yer almayan iki teknik öğretmene görüşme formu uygulanmıştır. Bu bağlamda sorular üzerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılmış görüşme formuna son şekli verilmiştir.

Görüşme Süreci

Gönüllülük esasına göre araştırmaya katılan 48 teknik öğretmenden veriler, yüz yüze yapılan görüşmelerle elde edilmiştir. Teknik öğretmenlerin görev yaptıkları okullarda öğretmenlerin belirlediği zaman dilimlerinde araştırmacı tarafından görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Her bir görüşme yaklaşık olarak 25-30 dakika arasında sürmüştür. Teknik öğretmenlerin izinleri doğrultusunda görüşme sırasında veriler ses kaydı yapılarak kayıt edilmiştir. Ses kaydı ile alınan veriler analiz için daha sonra dinlenerek yazıya aktarılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler, betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Betimsel analizde, veriler araştırma soruları ile önceden belirlenmiş temalara göre organize edilir ya da görüşmede kullanılan sorular veya boyutlar çerçevesinde sunulur (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırmada veriler görüşme soruları çerçevesinde temalandırılmış, bu tematik çerçeveye göre okunarak düzenlenmiştir. Verilerin analizinde iki araştırmacı tarafından veriler, ayrı ayrı bağımsız olarak okunmuş ve belirlenen çerçeveye göre kodlar yazılmıştır. Araştırmacılar tarafından ifade edilen kodlar bir arada tekrar okunmuş ve görüş birliği ile kodlara son şekli verilmiştir. Öğretmenlerin görüşlerini yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilmiştir. Görüşmeye katılan teknik öğretmenlerin görüşleri belirlenen kodlarda ve doğrudan alıntılarda katılımcıyı ifade eden K1, K2 ... K48 şeklinde gösterilmiştir.

Geçerlik, Güvenirlilik ve Etik

Nitel araştırmalarda geçerliği sağlamak için kullanılan yöntemler arasında katılımcı teyidi, derin odaklı veri toplama, ayrıntılı betimleme, amaçlı örnekleme yer almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 299). Bu araştırmada veri kaynağı olarak öğretmenlerle yapılan görüşmeler ses kaydına alınmıştır, ses kayıtlarının tamamı yazıya aktarılmıştır, katılımcı teyidini sağlamak için görüşmenin sonunda kayıtlar öğretmenlere dinletilmiş ve öğretmenler verdikleri cevapları teyit etmiştir. Verilerin toplanmasında araştırmacı, görüşme sırasında öğretmenlerin sorulara verdikleri cevapların araştırma sorularına uygunluğunu sorgulayarak gerektiğinde ek sorulara yer vermiştir. Ayrıntılı betimleme için öğretmenlerin görüşlerinden birebir alıntılara yer verilmiştir. Araştırmada hem genel hem de özel bilgilere ulaşabilmek için veri kaynakları, farklılıkları yansıtabilecek şekilde amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenler, farklı yaşlara, farklı branşlara ve farklı mesleki deneyimlere sahiptir.

Nitel araştırmalarda güvenilirliği sağlamak için veriler üzerinde tutarlılık incelemesi yapılmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Erkan Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmada, verilerin analizi sürecinde araştırmacılar arasındaki tutarlılık incelenmiştir. Bu süreçte araştırmacılar tarafından veriler, önce ayrı ayrı bir şekilde belirlenen temalar çerçevesinde kodlanmış, sonra belirlenen kodlar beraber kontrol edilmiştir. Araştırmacılar arasında farklılık gösteren iki kod görüş birliğine varılarak ilgili temalara işlenmiştir.

Araştırmada dikkat edilen etik ilkeler, bilinçli onay, gizlilik, yanıltmama ve verilere sadık kalma ilkeleridir (Punch, 1994 ve Christians, 2005, akt: Yıldırım ve Şimşek, 2013: 121). Araştırmaya katılan öğretmenlere araştırmanın süreci ile ilgili detaylı bilgiler verilmiş, gönüllü katılmayı kabul eden öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeye katılan öğretmenlerin kimlik bilgileri ve görev yaptıkları kurum bilgileri gizli tutulmuştur. Görüşmeye katılan öğretmenlere açıklanan araştırma sürecine uyulmuştur. Araştırmada veriler özenle toplanmıştır, elde edilen verilere ekleme veya çıkarılma yapılmamıştır.

BULGULAR

Araştırmada teknik öğretmenlerin görüşlerine göre mesleki ve teknik lisede öğrenim gören öğrencilerin mesleki eğitimden mezun olduklarında mesleki yeterliliğe sahip olma durumlarına yönelik görüşleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.

Öğrencilerin Mesleki Eğitimden Mezun Olduğunda Mesleki Yeterliliğe Sahip Olma Durumları Hakkında Teknik Öğretmenlerin Görüşleri

Tema	Kodlar	f	%
Öğrencilerin mesleki yeterliliğe sahip olma durumu	Evet, öğrenciler mesleki yeterliliğe sahip olarak mezun oluyor. (K1, K6, K14, K16, K17, K22, K24, K25, K35, K46)	10	20,8
	Kısmen mesleki yeterliliğe sahipler. (K18, K23, K45)	3	6,2
	Hayır, mesleki yeterliliğe sahip olmadan mezun oluyorlar. (K2, K3, K4, K5, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K15, K19, K20, K21, K26, K27, K28, K29, K30, K31, K32, K33, K34, K36, K37, K38, K39, K40, K41, K42, K43, K44, K4, K48)	35	73
Öğrencilerin mesleki yeterliliğe sahip olmama nedenleri	Mesleki eğitimin uygulama eğitimi ile bağdaşmaması ya da teknolojinin gerisinde kalması (K3, K4, K5, K8, K10, K12, K13, K19, K20, K21, K29, K30, K31, K32, K33, K34, K36, K37, K40, K41, K42, K44, K47)	23	65,7
	Öğrencinin fiziksel ya da beceri açısından uygun olmaması (K2, K4, K5, K9, K10, K11, K15, K19, K20, K27, K30, K39, K48)	18	51,4
	Uygulama eksikliği (K7, K15, K19, K20, K26, K28, K38,	11	31,4

K39, K40, K43, K47)		
Teorik bilgi eksikliği (K9, K19, K20, K28, K36)	5	14,2

Tablo 2'ye göre teknik öğretmenlerin 35'i öğrencilerin mesleki eğitimden mezun olduktan sonra mesleki yeterliliğe sahip olmadığı görüşünü belirtirken, öğretmenlerden 10'u mesleki yeterliliğe sahip olduğunu ifade etmiştir. Öğretmenlerden 3'ü ise öğrencilerin kısmen mesleki yeterliliğe sahip olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin mesleki yeterliliğe sahip olmama nedenleri incelendiğinde öğretmenlerin görüşleri sırasıyla, mesleki eğitimin uygulamalı eğitim ile bağdaşmaması ya da teknolojinin gerisinde kalması (f=23), öğrencinin fiziksel ya da beceri açısından uygun olmaması(f=18), uygulama eksikliği (f=11), teorik bilgi eksikliği (f=5) şeklindedir. Bu görüşleri ifade eden öğretmenlerin görüşlerinden bazıları birebir alıntılanarak aşağıda sunulmuştur.

“Okullardaki atölyeler teknolojinin gerisinde, iğne ile kuyu kazıyoruz. İşletmelerdeki uygulama ile de bağdaşmıyor. Beklenti farklı. Öğrenci isteksiz, mecburiyetten puanı bu bölüme tuttuğundan geliyor. İsteddiği, becerikli olduğu için değil.” (K20)

“Teorik bilgi eksikliği, okul uygulamalarının temrinle sınırlı kalması. Öğrenci potansiyelinin öğrenmeye ket vurması, zorunlu eğitimin mecburiyeti neticesinde eğitim sisteminden kaynaklanan düşüşler görülmekte...” (K38)

“Mezun olan öğrencilerimiz mezun oldukları alanın teorik bilgisini belirli yeterliliklerde kazanabilmektedir ancak uygulama alanlarındaki yetersizlikler onları pratik eğitimden mahrum bırakmaktadır.” (K43)

Teknik öğretmenlerin görüşlerine göre staj eğitiminde iş yerlerinde öğrencilerin iş disiplinine uyum sağlama durumları ve bu durumun nedenlerine yönelik görüşleri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3.

İş Yerlerinde Stajyer Öğrencilerin İş Disiplinine Uyum Sağlama Durumlarına Yönelik Teknik Öğretmenlerin Görüşleri

Tema	Kodlar	f	%
Stajyer öğrencilerin iş disiplinine uyum sağlama durumu	İş disiplinine uyum sağlamakta zorlanan öğrencilerim var. (K2, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K11, K12, K13, K15, K16, K17, K18, K19, K20, K23, K24, K26, K28, K29, K30, K31, K32, K34, K35, K36, K37, K39, K40, K41, K42, K43, K46, K47, K48)	36	75
	İş disiplinine uyum sağlamakta kısmen zorlanan öğrencim var. (K10, K38, K44)	3	6,2
	İş disiplinine uyum sağlamakta zorlanan öğrencim yok. (K1, K3, K14, K21, K22, K25, K27, K33, K45)	9	18,8
Öğrencilerin iş disiplinine uyum sağlamakta zorlanma nedenleri	Öğrencilerin çalışma temposuna alışkın olmaması (K4, K5, K6, K9, K11, K13, K15, K18, K19, K20, K23, K26, K28, K30, K31, K35, K36, K37, K39, K40, K41, K42, K43, K46)	24	66,6
	Öğrencilerin sektöre ilgisinin zayıf olması (K2, K8, K17, K18, K23, K24, K29, K30, K35, K40, K46)	12	33,3
	Öğrencilerin çalıştığı pozisyondan memnun olmaması (K7, K12, K18, K19, K28, K29, K32, K34)	8	22,2
	Öğrencilerin kişisel özelliklerinden kaynaklanan problemlerin olması (K4, K15, K48)	4	11,1
	İşverenlerin veya usta öğreticilerin ilgisiz olması (K16, K47)	2	5,5

Tablo 3'e göre araştırmaya katılan 48 teknik öğretmenden 36'sı öğrencilerinin iş disiplinine uyum sağlamakta zorlandığını, 3'ü öğrencilerinin uyum sağlamada kısmen zorlandığını 9'u ise öğrencilerinin iş disiplinine uyum sağlamakta zorlanmadığını ifade etmiştir. Öğrencilerin iş disiplinine uyum sağlamakta zorlanmasının nedenlerine yönelik teknik öğretmenlerin görüşleri

sırasıyla, öğrencilerin çalışma temposuna alışkın olmaması (f=24), öğrencilerin sektöre ilgisinin zayıf olması (f=12), öğrencilerin çalıştığı pozisyondan memnun olmaması (f=8), öğrencilerin kişisel özelliklerinden kaynaklanan problemler (f=4), işverenlerin veya usta öğreticilerin ilgisiz olmasıdır (f=2). Teknik öğretmenlerin görüşlerinden bazıları birebir alıntılanarak aşağıda sunulmuştur.

“Öğrenci serbest bir ortamdan disiplinli iş ortamına giriyor. Belirli bir saatte iş başlıyor. Belirli bir saatte mola veriliyor. Bu durum öğrencinin daha önceden alışkın olmadığı bir disiplin olduğu için motivasyonu düşüyor.” (K43)

“Öğrencilerimizin çok az bir bölümü işletmelerde iş disiplinine uyum sağlamakta zorlanmaktadır. İş disiplini sorunu yaşayan öğrencilerimizin eğitimini aldıkları mesleği benimsemedikleri, gelecekte farklı bir sektörde çalışmayı düşündükleri görülmektedir.” (K44)

“İş disiplinine uyum sağlamakta zorlanmalarının sebebi öğrencilerin hayatı yeni öğrenmeleri, çalışma hayatının zorluklarına hemen adapte olamamaları.” (K5)

Teknik öğretmenlerin öğrencilerin staj eğitiminde karşılaştıkları problemler ve bu problemlerin nedenlerine yönelik görüşleri Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4.

Öğrencilerin Staj Eğitimi İle İlgili Teknik Öğretmenlerin Problem Yaşama Durumlarına ve Problemlerin Nedenlerine Yönelik Görüşleri

Tema	Kodlar	f	%
Teknik öğretmenlerin staj eğitimi ile ilgili öğrencilerden kaynaklanan problem yaşama durumları	Öğrencilerimin staj eğitimi ile ilgili problem yaşıyorum. (K2, K4, K5, K6, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K16, K17, K18, K20, K21, K23, K24, K28, K29, K30, K31 K32, K33, K37, K38, K39, K40, K42, K43, K44, K45, K46, K47)	34	70,9
	Öğrencilerin staj eğitimi ile ilgili problem yaşamıyorum. (K1, K3, K7, K19, K22, K25, K26, K27, K34, K35, K36, K41, K48)	14	29,1
Öğretmenlere göre öğrencilerle ilgili staj eğitiminde karşılaştıkları problemlerin nedenleri	İşletmeden kaynaklı problemler yaşıyor (K4, K5, K6, K8, K9, K10, K13, K15, K16, K17, K20, K23, K29, K30, K31, K32, K38, K40, K45, K47)	20	55,8
	Öğrencilerin bireysel özellikleriyle alakalı problemler yaşıyor (K10, K11, K12, K18, K23, K24, K28, K39, K42, K43, K46)	11	32,3
	Öğrencilerin devamsızlık yapması (K14, K33, K37, K42, K43, K44)	6	17,6
	Öğrencilerin adaptasyon sorunu yaşaması (K10, K23, K30, K44)	4	11,1

Araştırmaya katılan öğretmenlerden 34’ü staj eğitimi konusunda problem yaşadığı görüşünü belirtirken, 14’ü ise herhangi bir problem yaşamadığı yönünde görüş belirtmiştir. Yaşanan problemlerin sebebi konusunda sırasıyla; işletmeden kaynaklı problemler yaşıyor (f=20), öğrencilerin bireysel özellikleriyle alakalı problemler yaşıyor (f=11), öğrencilerin devamsızlık yapması (f=6), öğrencilerin adaptasyon sorunu yaşaması (f=4) şeklindedir. Teknik öğretmenlerin görüşlerinden bazıları birebir alıntılanarak aşağıda sunulmuştur.

“Öğrenciler, işyeri disiplinine uyum sağlamakta veya amirleri ile profesyonel bir iletişim kurmakta zorlanıyorlar. İşverenler öğrenciden çalışan kadar performans bekliyor.” (K6)

“İşletme öğrenciye sürekli aynı işi yaptırıyor. Örneğin gelinlikçide ise öğrenci sürekli pul, boncuk diyor. Diğer aşamaları öğrenemiyor” (K20)

“...evet, bazen öğrenciden bazen de işletmeden kaynaklı problemler yaşanıyor. İşletmelerden kaynaklı problemlerin çoğu öğrencilere meslek dışı ayak işleri yaptırıyor olmaları. Öğrenciden kaynaklanan sebebi ise öğrencilerin yeterli sorumluluğa sahip olmamaları.” (K23)

Teknik öğretmenlerin staj eğitiminin amacına ulaşip ulaşmaması ile ilgili görüşleri Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5.

Staj Eğitiminin Amacına Ulaşma Durumuna Yönelik Teknik Öğretmenlerin Görüşleri

Tema	Kodlar	f	%
Staj eğitiminin amacına ulaşma durumu	Evet, amacına ulaşıyor. (K1, K6, K10, K11, K14, K17, K21, K22, K23, K24, K26, K27, K28, K30, K33, K34, K35, K36, K38, K41, K44, K45, K46, K48)	24	50
	Kısmen amacına ulaşıyor. (K3, K8, K9, K12, K15, K16, K18, K20, K25, K29, K31, K32, K37, K40, K42)	15	18,7
	Hayır, amacına ulaşmıyor. (K2, K4, K7, K13, K19, K39, K43, K47)	9	31,3

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan 48 teknik öğretmenden 24’ünün staj eğitiminin amacına ulaştığı, 15’inin kısmen amacına ulaştığı, 9’unun ise staj eğitiminin amacına ulaşmadığı yönünde görüş bildirdiği belirlenmiştir. Teknik öğretmenlerin görüşlerinden bazıları birebir alıntılanarak aşağıda sunulmuştur.

“Mesleki açıdan tam amacına ulaşıyor denemez anca iş hayatındaki öğrenme, insan ilişkileri ve iletişim ile ilgili önemli kazanımları olduğu düşüncesindeyim.” (K3)

“Bence ulaşıyor. Hakkıyla iyi bir işletmeye öğrencilerimizi yerleştirebilirsek öğrencide olumlu değişimler oluyor. Çalışma hayatını öğreniyorlar. Okulun kıymetini anlıyorlar.” (K11)

“Maalesef amacına ulaşmıyor. Bunun çözülmesi için işletmelerin stajyerlere bakış açısının değişmesi lazım” (K47)

Teknik öğretmenlerin mesleki eğitimin geliştirilmesine yönelik neler yapılabileceğine ilişkin görüşleri Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6.

Mesleki Eğitimin Geliştirilmesine Yönelik Teknik Öğretmenlerin Görüşleri

Tema	Kodlar	f	%
Mesleki eğitimin geliştirilmesine yönelik öneriler	Mesleki eğitim uygulamalarında genel bir reforma gidilmeli (K19, K22, K23, K24, K27, K35, K37, K38, K39, K41, K42, K44)	12	25
	Meslek derslerinin saatleri arttırılmalı (K4, K7, K9, K14, K15, K16, K17, K21, K25, K27)	10	20,8
	Meslek Liseleriyle sektör işbirliği arttırılmalı (K3, K4, K5, K11, K12, K18, K20, K26, K28, K30)	9	18,7
	Staj eğitiminin kapsamı arttırılmalı (K6, K8, K10, K13, K40, K42, K43, K45)	8	16,6
	Meslek liselerine önem verilmeli, fiziki imkanlar iyileştirilmeli (K1, K29, K31, K34, K46, K47)	6	12,5
	Öğrenciler mesleki eğitim kurumlarına yetenek sınavıyla alınmalı (K10, K30, K32, K39, K45, K48)	6	12,5
	Herhangi bir fikrim yok (K2, K33)	2	4,1

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan teknik öğretmenlerin mesleki eğitimin geliştirilmesine yönelik önerileri sırasıyla, mesleki eğitim uygulamalarında genel bir reforma gidilmeli (f=12), meslek liseleriyle sektör işbirliği arttırılmalı (f=9), staj eğitiminin kapsamı arttırılmalı (f=8), meslek liselerine önem verilmeli ve fiziki imkanları geliştirilmeli (f=6), öğrenciler mesleki eğitim kurumlarına yetenek sınavıyla alınmalı (f=6) şeklindedir. Ayrıca 2 teknik öğretmen, konu ile ilgili herhangi bir fikrinin olmadığını belirtmiştir. Teknik öğretmenlerin görüşlerinden bazıları birebir alıntılanarak aşağıda sunulmuştur.

“Teorik ve uygulama konuları paralel olmalı. Ayrıca eskiden olduğu gibi uygulama saatleri içinde öğretmen aktif rol almalıdır.” (K19)

“ Okullardaki donanım yetersiz, önce donanım tamamlanmalı. Meslek dersi saati arttırılmalı. Her firmanın eğitim atölyesi ve eğitici personeli olmalı, yani okulu olmalı veya bu işi sahiplenerek firma eğitimini protokol adıyla okulda yapmalı kendi eğitici personelini okula göndermeli.”(K4)

“80’li 90’lı yıllara geri dönmeli. Meslek liseleri tekrar kendi sınavı ile meslek öğrenmek isteyen öğrencileri almalı.”(K39)

“Mesleki eğitim için acizane görüşüm; öğrenci seçeceği bölümle ilgili ön yeterliliği, ön bilgisi olmalıdır. Burada kastedilen 9. Sınıf öğrencilerinin bölüm gezileriyle okul bölümlerini görmeleri değildir. Bölümü seçecek öğrencilerin istekli olduğu bölüm hakkında gerçek iş ortamında belirli bir süre katılım sağlayarak, ileride çalışacağı ortam hakkında bilgi sahibi olması sağlanmalıdır. Aynı zamanda staj 12. Sınıfta yapılmaktadır. Okul stajı 10. ,11. , 12. Sınıflarda olacak şekilde yıllara yayılmalı öğrenciler iş ortamına alıştırılmalıdır. (K43)

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğrencilerin mesleki yeterlilik kazanma durumları, staj eğitimi ve mesleki eğitimle ilgili yaşanan sorunlara yönelik teknik öğretmenlerin görüşlerinin belirlendiği araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmada teknik öğretmenlerin çoğunluğu tarafından mesleki teknik lise öğrencilerinin mezun olduklarında mesleki yeterliliklere sahip olmadıkları ifade edilmiştir. Öğretmenlere göre bu durumun nedenleri içerisinde mesleki eğitimin uygulama eğitimi ile bağdaşmaması ya da güncel teknolojinin gerisinde kalması görüşü ön plana çıkmıştır. Nayır (2006) tarafından yapılan çalışmada meslek lisesi öğrencilerinin okulda kazandıkları teorik bilgilerin staj eğitiminde uygulama yapmak için yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Pala’nın (2016) çalışmasında da genel olarak meslek lisesi öğrencilerinin okulda verilen teorik bilgiyi yeterli bulmadıkları belirlenmiştir. Otelcilik ve turizm meslek lisesi öğrencileri ile yapılan çalışmada da (Çevik, 2012), okulda verilen eğitimin turizmle ilgili işletmelerde beceri eğitimi (staj) için yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Akkuş Aydemir’in (2015) çalışmasında da, mesleki eğitim merkezine giden öğrencilerin bir kısmı okuldaki meslek derslerinde öğrendikleri konuların işyerlerinde mesleki eğitim uygulamalarından farklı olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin bir kısmı öğrendikleri bilgileri işyerlerinde kullanamaması nedenleri içinde iş yerindeki araç-gereç ve makinelerin yeterli olmadığını ifade etmiştir. Meslek yüksekokulu öğrencileri ile Yalçınkaya ve Saydam (2017) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin çoğu staj eğitiminin mesleki gelişimlerine katkı sağladığı ancak staj yaptıkları kurumlarda teknoloji kullanımının “bazen” düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Mesleki eğitim ve öğretimde yenilikçi yönlerin geliştirilmesi öğrenme sürecinde yeni teknolojilerin kullanılması ve öğrenenlerin “uzman öğrenenler” olarak yetiştirilmesi gereği ön plana çıkmaktadır (Béduwé, Germe, Leney, Planas, Poumay ve Armstrong, 2009). Mesleki öğrenim koşullarının dünyadaki teknolojik koşullardan etkilendiği düşünüldüğünde, mesleki eğitim uygulamalarının çağın endüstriyel yapılanmasına uygun olmasına, mesleki yeterlilik gelişimi için yeni öğretim ve öğrenme teknolojilerinin kullanımına ve

teknolojinin sürdürülebilir gelişimini sağlamak için göreve dayalı öğrenmenin geliştirilmesine önem verilmelidir (Köhler ve Drummer, 2018). Mesleki yeterlilik, güncel ve gelecek koşullara uygun olan mesleki eğitim ve uygulama eğitimlerinin yapılması ve teorik-pratik eğitimin birbiriyle tutarlı ve uyumlu olması ile bireylere kazandırılabilir.

Araştırmada öğretmenlerin çoğu, öğrencilerin staj eğitiminde staj yaptıkları iş yerine uyum sağlamada zorlandıklarını ifade etmiştir. Bu durumla ilgili öğretmenler tarafından öğrencilerin çalışma temposuna alışkın olmamaları ve sektöre yönelik ilgilerinin az olması nedenleri daha çok vurgulanmıştır. Zengin'in (2014) çalışmasında meslek lisesi öğrencilerinin genel olarak staj eğitiminden memnun oldukları ancak iş yeri kurallarına uyum sağlamakta zorlandıkları belirlenmiştir. Jones'a (2018) göre mesleki eğitimde üst düzey teknik becerilerin geliştirilmesi için gereken uygulamalı eğitim ve işyeri merkezli eğitimde bireylerin işyerindeki koşullara ve değişime ayak uydurabilmesini sağlamak önemli olduğu ve bunun için araştırma ve geliştirme çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Bireylerin mesleki eğitim sürecinde, onlarda sektörel ilgiyi sağlamak ve iş yerlerindeki koşullarla ilgili farkındalık kazandırmaya yönelik etkinliklerin yapılmasına ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın bir diğer sonucuna göre çoğu öğretmen staj eğitimiyle ilgili problemler yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bu problemlerin çoğunlukla işletmelerden ve öğrencilerin bireysel özelliklerinden kaynaklandığı belirtilmiştir. Özer (2019) tarafından yapılan çalışmada mesleki ve teknik eğitimdeki sorunlar, bu okullara kayıt olan öğrencilerin diğer öğrencilere göre nispeten başarı seviyelerinin düşük olması, okul ve sektör arasındaki ortaklığın gerektiği gibi sağlanamaması ve sektörlerde bireylerin eğitim gördükleri alanlara uygun işlerin yaptırılmaması şeklinde üç alanda yoğunlaşmıştır. Bu sorunların araştırmada öğretmenlerin ifade ettiği sorunlarla örtüştüğü söylenebilir. Öğretmenlerin işletmelerden kaynaklanan sorunlar olarak işverenlerin staj eğitiminde öğrencilere kendi eğitimleri dışındaki işleri yaptırılmaması ifade edilmiştir. Bununla birlikte öğrencilerden kaynaklanan sorunlar içinde öğrencilerin sorumluluk almakta zorlandıkları ve iyi iletişim kuramadıkları belirtilmiştir. Bu durum öğrencilerin düşük başarı seviyelerinden kaynaklanabilir. İşletmelerden kaynaklanan sorunlarla ilgili olarak Schaap, Schaaf ve Bruijn'in, (2011) çalışmalarında, öğrencilere okulda kendi mesleki alanlarıyla ilgili öğrendikleri bilgileri stajda uygulama fırsatının verilmediği, işyerlerinde kendilerine basit ve tekrar eden aynı işlerin verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun öğrencilerin öğrenme motivasyonunu da olumsuz yönde etkilediği belirtilmiştir. Gülsoy'un (2007) çalışmasında öğrencilerin bir kısmı tarafından staj yaptıkları iş yerlerinde sadece bir birimde staj çalışmalarını tamamladıkları belirtilmiştir. Zengin (2014) tarafından yapılan çalışmada, öğrencilerin görüşlerine göre öğrencilerin genellikle staj yaptıkları işyerlerinde kendi eğitim aldıkları bölümle ilgili işler yaptıkları ancak işyerlerinde eğitim aldıkları bölüm bulunmayan öğrencilerin bölüm dışı farklı işler yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Pala (2016) tarafından yapılan çalışmada da stajda meslek lisesi öğrencilerinin kendi meslek alanları dışında başka işler de yaptıkları belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin görüşlerine göre staj eğitiminde işletmelerde orta düzeyde problemler yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. Akkuş Aydemir'in (2015) çalışmasında da işyerlerinde kendi meslekleri ile ilgili işleri yapan öğrenci sayılarının az olduğu ve öğrencilere araç-gereç makine kullanımı ile ilgili yeterli düzeyde uygulama yapmalarına izin verilmediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Bununla birlikte işletmelerde beceri eğitimi (staj) ile ilgili otelcilik ve turizm meslek lisesi öğrencilerinin görüşlerinin belirlendiği Çevik (2012) tarafından yapılan çalışmada, bu eğitimin öğrencilerde iletişim, koordineli çalışma ve meslekte özgüven konularında önemli katkılar sağlaması gerektiği ancak işletmelerde yaşanan sorunlar nedeniyle öğrencilerin hem mesleklerine hem de işletmelere karşı güvenlerinin azalmasına neden olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada görüşme yapılan öğretmenlerin yarısı, staj eğitiminin amacına ulaştığını ifade etmiştir. Diğer öğretmenlerden bir kısmı staj eğitiminin kısmen amacına ulaştığı ve bir kısmı ise amacına

ulaşmadığı görüşündedir. Bununla birlikte mesleki eğitim uygulamalarının geliştirilmesi için öğretmenlerin vurguladıkları öneriler içerisinde genel bir reforma gidilmesi, mesleki derslerin saatlerinin artırılması, lise-sektör işbirliğinin sağlanması ve staj eğitiminin kapsamının genişletilmesi gerektiği belirtilmiştir. Aslantürk'ün (2014) çalışmasında mesleki teknik ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin görüşlerine göre mesleki eğitimde program bütünlüğünün sağlanması, iş gücü piyasası ile mesleki eğitim sistemi bağlantısının etkili bir şekilde oluşturulması ve uygulamalı derslerin artırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Dahil, Mutlu ve Karabulut'a (2015) göre işletmelerin beklentileri mesleki ve teknik eğitim ile karşılanmalı, işverenin eğitim programının hazırlanmasına ilişkin görüşleri alınmalı, teknolojik temelli eğitim mesleki ve teknik eğitimde uygulanmalı, teknolojik gelişime paralel eğitim programları güncellenmeli ve uygulanan ders süresi arttırılmalıdır. Ayrıca mesleki ve teknik eğitim veren kurumlarda uygulanan programlar, öğrencilere mesleğe özgü becerilerin yanı sıra kapsamlı ve aktarılabılır becerilerde kazandırmalıdır. Bununla birlikte mesleki eğitim ve öğretim, değişen çalışma hayatı ve mesleki yeterlilik gereksinimlerini karşılamalı, uygulamalı eğitimler, iş başında öğrenme ve teorik eğitimi birleştirmek için düzenlenmelidir (Stenström ve Virolainen, 2014). Yenilikçi mesleki eğitim programları ile öğretim ve uygulamanın birleştirilmesi, geliştirilmesi ve sürdürülmesi için sorumluluk taşıyan tüm kurumların rolleri de tanımlanmalıdır (Jones, 2018). Mesleki eğitimde içeriğin, uygulama sürecinde staj eğitiminin bütünleştirilmesi ile öğrenciler öğrendikleri bilgileri stajda kullanabileceklerdir. Bu bağlamda okul ile işletme arasındaki ortaklığın etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi ile okuldaki öğrenme-öğretme yaşantılarının işletmelerdeki çalışma ortamlarını yansıtmaları, işletmelerdeki çalışma ortamlarının okuldaki öğretilenlerle uyumlu olması ile mümkün olabilmektedir.

Teknik öğretmenlerin mesleki eğitimle ilgili görüşlerinin belirlendiği araştırmada ulaşılan sonuçlara yönelik mesleki eğitim programlarının okul-işletme-öğrenci işbirliğini sağlama ve teknolojik gelişmeleri yansıtmaya boyutlarında değerlendirilmesi ve programlardaki eksikliklerin giderilmesine yönelik revize çalışmalarının yapılması önerilebilir. Staj eğitimi ile ilgili işveren, öğrenci ve öğretmenlerin görüşlerinin belirlendiği, bu görüşlerin karşılaştırmalı olarak incelendiği çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, O. C. (2008). Sanayi ortaklı eğitim kapsamında öğrenci kazanımlarının değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(2), 43- 58.
- Akkuş Aydemir, A. (2015). *OSTİM Mesleki Eğitim Merkezi'ne devam eden öğrencilerin mesleki eğitim uygulamalarına ilişkin görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Aslantürk, M. (2014). *Türkiye'de mesleki teknik eğitimin yaşadığı sorunlar ve çözümleri konusunda mesleki eğitim yöneticileri, meslek dersleri öğretmenleri ve eğitimcilerin görüşlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Baloğlu, Z. (1990). *Türkiye'de eğitim sorunları ve değişime yapısal uyum önerileri*. İstanbul: TÜSİAD Yayınları.
- Béduwé, C., Germe, J. F., Leney, T., Planas, J., Poumay, M., & Armstrong, R. (2009). New and emerging issues in vocational education and training research beyond 2010. *Modernising vocational education and training in Europe*, 2, 17-72. <https://core.ac.uk/download/pdf/78544510.pdf> adresinden 26 Eylül 2019 tarihinde edinilmiştir.
- Binici, H., & Arı, N. (2004). Mesleki ve teknik eğitimde arayışlar. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (3), 383-396.
- Brown, P. (2003). The Opportunity Trap: education and employment in a global economy. *European Educational Research Journal*, 2(1), 141-179.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, (6.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Carnoy, M. (1977). Education and employment: a critical appraisal. Fundamentals of educational planning – 26. UNESCO : International Institute for Educational Planning
- Creswell, J.W. (1998). *Qualitative Inquiry and research design: choosing among five traditions*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Çetintaş, H., & Basel, H. (1999). Eğitimin istihdam ve verimliliğe etkisi. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(1), 103-120.
- Çevik, R. (2012). *Ortaöğretim düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin beceri eğitimine bakış açılarının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Dahil, L., Mutlu, İ., & Karabulut, A. (2015). Problems and solution offers related to the vocational and technical orientation in Turkey. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 174, 3572-3576. doi: 10.1016/j.sbspro.2015.01.1074
- Demirtaş, Z., Tutkun, Ö., & Arslan, A. (2017). Mesleki açık öğretim lisesi (MAÖL) öğrencilerinin mesleki eğitime yönelik görüşleri. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3 (4), 231-240.
- Ekşioğlu, S. (2013). *Mesleki ve teknik liselerde uygulanan modüler öğretim programının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Gülsoy, B. Ş. (2007). *Endüstri meslek lisesi elektrik elektronik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin işletmede uygulanan eğitim (staj) çalışmalarının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- İşler, H. (2006). *Avrupa birliğine uyum sürecinde Türkiye'deki mesleki ve teknik ortaöğretim sisteminin Avrupa birliğine uygunluğu*. Yayınlanmamış Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Jones, A. (2018). *Vocational education for the twenty-first century*. The University of Melbourne. https://melbourne-cshe.unimelb.edu.au/_data/assets/pdf_file/0011/2845775/Final-Anne-Jones-paper1.pdf adresinden 17 Eylül 2019 tarihinde edinilmiştir.
- Korkmaz, Ö., & Tunç, S. (2010). Mesleki-teknik eğitim öğretmenlerinin bilgisayar ve internet temelli öğretim materyallerinden yararlanmaya ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 263-276.
- Köhler T., & Drummer J. (2018). Recent Technological Challenges in (Vocational) Education. In: Drummer J., Hakimov G., Joldoshev M., Köhler T., Udartseva S. (eds) Vocational Teacher Education in Central Asia (pp. 3-14). Technical and Vocational Education and Training: Issues, Concerns and Prospects, vol 28. Springer, Cham.
- Külahçı, M., & Kuzu, İ. Y. (1993). Mesleki ve teknik öğretimde kooperatif öğretim programları. *Verimlilik Dergisi* (Milli Prodüktivite Merkezi Yayını 1993/4), 113-138.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*, (Çev.Editörü: Selahattin Turan). Ankara: Nobel Yayınları.
- Nayır, İ. (2006). *Ticaret meslek lisesi öğrencilerinin staj eğitiminden beklentileri ve staj eğitimi sırasında karşılaştıkları sorunlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Özer, M. (2019). Mesleki ve teknik eğitimde sorunların arka planı ve Türkiye'nin 2023 eğitim vizyonunda çözüme yönelik yol haritası. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 9(1), 1-11. <https://doi.org/10.5961/jhes.2019.304>
- Pala, H. (2016). *Meslek lisesi öğrencilerinin uygulama staj algılarının çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Saran, N., & Akkayan, T. (1988). *Çalışan gençliğin işbaşında eğitimi çıraklık, kalfalık, mesleğe yönelme Sorunları*. Ankara: MEGSB Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayını.
- Schaap, H., Van der Schaaf, M. F., & de Bruijn E. (2011) Development of students' personal professional theories in senior secondary vocational education. *Evaluation & Research in Education*, 24(2), 81-103. DOI: 10.1080/09500790.2010.550280.
- Sönmez, M. (2008). Türkiye'de mesleki ve teknik örgün öğretimin sorunları ve yeniden yapılandırılma zorunluluğu. *Eğitim ve Bilim*, 33(147), 71-84.
- Stenström, M. L., & Virolainen, M. (2014). *The current state and challenges of Vocational Education and Training in Finland*. Finlandiya Eğitim Araştırmaları Enstitüsü Jyväskylä Üniversitesi. <http://nord-vet.dk/indhold/uploads/report1b.fi.pdf> adresinden 25 Eylül 2019 tarihinde edinilmiştir.

- Yalçınkaya, B., & Saydam, V. (2017). Staj süreçlerinin öğrencilerin mesleki beklentilerine etkisi: Marmara üniversitesi bilgi ve belge yönetimi bölümü üzerine bir inceleme. *Türk Arşivciler Derneği Arşiv Dünyası Dergisi*, 20, 1-20.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013), *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zengin, C. (2014). *Meslek lisesi matbaa alanı öğrencilerinin işletmelerde sanayi stajı esnasında karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Technical Teachers' Views on The Problems Encountered in Vocational Education

Extended Abstract:

Along with the changes and developments in the world, changes have occurred in the perspective of education and education is no longer considered as non-productive consumption expenditures of the economy, but rather as a basic investment expenditure that contributes to economic development (Çetintaş ve Başel, 1999). It can be said that especially the demand for manpower determines the educational supply of employment and the fact that education constitutes the nature of employment necessitates the establishment of a continuous and mutual relationship between education and employment (İşler, 2006). An important concept arising from this relationship is the concept of vocational and technical education. Because vocational and technical education is expressed as research, development and planning of educational practices in order to train qualified manpower to be employed in cooperation with all sectors existing in the society to the extent allowed by each country's own economic, social and cultural conditions within the structure of national education and within a system (Ekşioğlu, 2013). Today's internship training can be conceptualized as dual system based on the mutual cooperation relationship between enterprises and schools, where practical vocational trainings are completed in the workplaces and theoretical trainings are given in schools (İşler, 2006). Practical trainings ,held under the supervision of master trainers in the workplace organized within the scope of internship training are usually coordinated and supervised by teachers working in vocational and technical education institutions. What distinguishes technical teachers from other branch teachers and makes them the most important part of vocational and technical education is their responsibility in this regard. Within the framework of these responsibilities, it is thought that technical teachers have a say in vocational education.

The aim of the research is to examine the opinions of technical teachers working in vocational and technical education institutions about vocational education and problems encountered in vocational education. Semi-structured interview method was used in the study. Semi-structured interviews, mostly open-ended questions, allow the participant to explain the perceived world with his / her own thoughts (Merriam, 2013). Semi-structured interview form was prepared by the researchers for the purpose of the study by examining the relevant literature. The interview form consisting of five open-ended questions was examined by two experts. Interview forms were applied to two technical teachers who were not included in the research group. In this context, necessary arrangements were made on the questions and the interview form was finalized. The data were collected through interviews with 48 technical teachers working in vocational and technical education institutions in Sakarya selected by using maximum diversity sampling from purposive sampling method. Interviews were conducted by the researcher in the time periods determined by the teachers in the schools where the technical teachers worked. The data obtained from the interviewers were analyzed by descriptive analysis method. In descriptive analysis, the data is organized according to research questions and predetermined themes or presented within the framework of questions or dimensions used in the interview (Yıldırım ve Şimşek, 2013). In this research, the data are themed within the *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2020, 39(3) 100. *Yıl Eğitim Sempozyumu Özel Sayı*, 44-57.

framework of interview questions and read and arranged according to this thematic framework. In the analysis of the data, the data was read independently by two researchers and codes were written according to the determined frame. The codes expressed by the researchers were re-read together and the codes were finalized by consensus. Direct quotations are often included to reflect teachers' views.

According to the results of the study, it was stated by the majority of technical teachers that vocational technical high school students do not have professional qualifications when they graduate. According to teachers, the reason for this situation is that vocational education is incompatible with practical education or lags behind current technology. Most of the teachers stated that students had difficulty in adapting to the work place they did internship training. The teachers emphasized the reasons why students are not used to the pace of work and that they have little interest in the sector.

According to another result of the research, most teachers stated that they had problems related to internship training. It has been stated that these problems mostly arise from the enterprises and the individual characteristics of the students. In the study conducted by Özer (2019), the problems in vocational and technical education were concentrated in three areas such as the low level of achievement of students enrolled in these schools, the low level of partnership between the school and the sector, and the lack of appropriate jobs for individuals in the sectors. It can be said that these problems coincide with the problems expressed by teachers in the research. It was stated that employers had students do jobs other than their own education in internship training. However, it was stated that students had difficulty in taking responsibility and could not communicate well among the problems arising from the students. This may be due to students' low achievement levels. In the studies of Schaap, Schaaf and Bruijn (2011) regarding the problems arising from the enterprises, it was concluded that the students were not given the opportunity to apply the knowledge they learned about their professional fields in the internship at the school and they were given the same simple and repetitive jobs in the workplaces. It was stated that this situation negatively affected students' learning motivation. Half of the teachers interviewed in the research stated that the internship training has achieved its aim. Some of the other teachers think that internship training has partially achieved its aim and others have not achieved its aim. In addition, it was stated that in order to develop vocational education practices, a general reform should be made within the suggestions emphasized by teachers, increasing the hours of vocational courses, providing high school-sector cooperation and expanding the scope of internship education.

According to the results of the study in which the opinions of the technical teachers about vocational education are determined, it can be suggested that the vocational education programs should be evaluated in terms of providing school-business-student cooperation and reflecting technological developments and revised studies should be carried out to eliminate the deficiencies in the programs. Studies can be conducted in which the opinions of employers, students and teachers about internship training are determined and these views are examined comparatively.

Key Words: *Vocational and technical education, Internship education, Technical teacher, Teacher opinions.*